

CAP. XI.

Quomodo Sapientiæ Spiritus ubique in mundo expansus, eiusque humidam naturam informans atque fouens, creaturas in eo etiam omnes ex elementis compositas informet, creet atque ad vltimum vsque pereat, conseruet.

Spiritus sapientiæ diuinæ, mundum animans, informans, atque creans, suo afflatu omnia elementa discordantia concordia pace ligans & disponens, harmonico suo spiritu cælum & terram solo suo velle firmans & sustentans, iuxta illud Prophetæ *Qui facit terram in fortitudine sua, preparat orbem in sapientia, prudentia sua extendit cælos, Jerem. 10.* Hic (inquam) completis vniuersalibus particularia respexit, videlicet stellas, animalia, plantas atque etiam mineralia; quod quidem & succincte nobis indicauit Propheta hisce verbis, *DEVS creans cælos, extendens eos, firmans terram & quæ germinant ex ea, dans flatum populo, & spiritum calcantibus eam, Isa. 42. 5.* Sed & hoc luculentius & particularius capite primo Geneseos explicatur, videlicet quod verbo FIAT in primis generalia & tum postea particularia fuerint creata, Hinc dicit Euangelista; *A verbo omnia sunt facta, & sine illo nihil quod factum est, in eo erat vita & illa lux hominum, Iohann. 1.* Quibus euidentius est, quod in qualibet creatura sit vestigium verbi, imo vero & actualis illius lucis diuinæ portio in qualibet creatura sita, mediante qua, & sine qua non, talis existit qualis est: Atque hoc est illud, quod sapiens expressis hisce verbis innuere videtur, *spiritus* (inquit) *in corruptibilis est in omni re, Sap. 12.* Et Apostolus habet, *ex eo in eo & per eum sunt res omnes, cui sit laus & honor.* Et alibi, *Creauit DEVS omnia per Iesum Christum, Ephes. 3. 9.* Et alibi, *DEVS pater omnium, qui super omnes & per omnia & in omnibus nobis, Eph. 4. 6.* Et alibi, *DEVS viuificat omnia, 1. Timoth. 6.* Et alibi: *Deus operatur omnia in omnibus, 1. Corin. 12.* & alibi *In DEO ipso viuimus mouemur & sumus, Actor. 17. 9.* vti poetarum quidam dixit; Ex his ergo luce clarius est, quod radius diuinitatis sit in re qualibet, vtpote sine quo impossibile est existere, aut de potentia in actum reduci, & reuera nihil est, sed videtur esse quod non est, de illa virtute diuina, quæ est sola veritas, quæ centraliter inhabitat rem quamlibet, illud vero quod vulgariter & in externo habitu apparet, non est reuera, sed loco simulachri falsi ad se creaturis, & absentia veritatis euanesceat in fumum, & à tenebris, præstigiola parente, absorbetur, & in nihilum, hoc est, deformitatem conuertitur. Huiusmodi ergo est inter DEI & Diaboli actus differentia, quod huius actus sit præstigiolus, & qui videtur at non est, opus quidem principis tenebrarum; illius vero est verus, infallibilis, & minimè nisi electis videtur, & tamen reuera est: opus profecto principis atque fontis lucidi.

Liquet ergo ex his quæ dicta sunt, quod sine veritatis præsentia (quæ est solus DEVS) nulla sit creatio, sed omne est vacuum & inane, at vero radii eius infiniti tanquam angeli, res infinitas specie & natura varias, secundum voluntatem ordinantis & emittentis procreauerunt, videlicet stellas inter se, tam specie & pulchritudine, quam qualitate & proprietate discrepantes in cælo stellato seu æthere, & animalia, & vegetabilia, atque mineralia inter terrestria, & meteora inter se discrepantia, tam in regno lucido quam illo tenebroso. Denique vt vniuersam sapientiam seu claritatis diuinæ emanationem diximus cum Platonice esse formam, & quasi animam vniuersi spiritus mundani in genere, ita quidem, quilibet eius radius seu afflatus est forma viuifica cuiuslibet rei particularis in specie, & licet tam ista sapientia splendida in genere, & quilibet eiusdem radius in specie sit inuisibilis in sua natura atque occultus, tamen per effectus naturam hanc increatam colligimus: nam (teste sacra scriptura) *DEVM in operibus suis contemplantur.* Vnde Plato ipsam inuisibilem DEI filium, sed increatam vocat, solem vero visibilem, sed creatam, Hinc dicit Psalmista, *Iehoua DEVS est Sol, vitam & gloriam dans, Psal. 84. 12.* Et alibi, *Si tu illustras lucernam meam, Iehoua DEVS meus, splendentes efficiet tenebras meas, Psal. 18. 29.* hoc est si inspiraueris animam meam spiritu tuo luminoso, &c. De hac spiritus inuisibilitate sic loquitur sapiens: *Trahitur sapientia de occultis, abscondita est ab oculis omnium viuentium, volucres quoque cæli latet, Iob. 28.*

Vnde liquet, quod occultatur in hoc mundo respectu suæ essentiæ: at vero per effectum nobis manifestatur.

Hisce sacri contextus testimoniis videntur Philosophi nonnulli (speculatores in mysteriis naturæ admodum profundi) astipulari. Nam Zoroaster & Heraclitus Ephesius voluit, naturam esse